

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

ZAPISNIK s 5. sjednice Savjeta za ljudska prava održane 18. travnja 2023.

Peta sjednica Savjeta za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Savjet) održana je u utorak, 18. travnja 2023. u Banskim dvorima (dvorana 112) s početkom u 10 sati.

Nazočni članovi Savjeta: Anja Šimpraga, potpredsjednica Vlade Republike Hrvatske i predsjednica Savjeta za ljudska prava; Klaudija Kregar Orešković, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske; Nemanja Relić, Ured potpredsjednice Vlade Republike Hrvatske; Vesna Vuković, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova; Juro Martinović, Ministarstvo pravosuđa i uprave; Vesna Šerepac, Ministarstvo znanosti i obrazovanja; Irena Petrijevčanin, Ministarstvo unutarnjih poslova; Marija Bubaš, Ministarstvo zdravstva; Štefica Stažnik, Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava; Emir Grbić, Savez Roma Republike Hrvatske „Kali Sara“; Ivan Novosel, Kuća ljudskih prava.

Nazočni zamjenici članova Savjeta: Hrvoje Žulj, Ministarstvo kulture i medija; Darija Marić, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske; Nikola Zdunić, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske;

Ukupno je bilo prisutno 14 od 18 članova (ili zamjenika članova) Savjeta.

Ispričani članovi ili zamjenici članova Savjeta: Sonja Žerjav, Ured predsjednika Vlade Republike Hrvatske; Mile Horvat, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja; Margareta Maderić, Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne skrbi; Tamara Jovičić, Udruga IKS Petrinja.

Na sjednici su također bile nazočni/e: Višnja Ljubičić, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, Tatjana Vlašić, zamjenica pučke pravobraniteljice; Vedrana Peršin, Ured pučke pravobraniteljice; Ana Dujić, Ured zastupnika Vlade RH pred Europskim sudom za ljudska prava; Damir Brletić, Ministarstvo unutarnjih poslova; Tomislav Zmaić, Ministarstvo unutarnjih poslova; Maja Munivrana, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Snježana Vasiljević, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu.

Na početku 5. sjednice Savjeta, gđa. Anja Šimpraga, potpredsjednica Vlade Republike Hrvatske i predsjednica Savjeta, srdačno je pozdravila sve prisutne te napomenula da su od zadnje sjednice održane krajem prošle godine usvojeni strateški akti o kojima se raspravljalo na sjednicama Savjeta. Nacionalni plan za ravnopravnost spolova do 2027. godine i pripadajući akcijski plan, usvojeni su na sjednici Vlade RH 9. ožujka 2023. i Nacionalni plan za zaštitu i promicanje ljudskih prava i suzbijanje diskriminacije do 2027. godine i dva pripadajuća, jednogodišnja akcijska plana usvojena na sjednici Vlade RH 30. ožujka 2023. Podsjetila je da

se sada treba osigurati provedbu mjera i aktivnosti ovih nacionalnih planova te da je donošenje ovih strateških dokumenta pozitivan i dobar korak za zaštitu i promicanje ljudskih prava u Republici Hrvatskoj. Istaknula je da je Republika Hrvatska od 01. ožujka 2023. preuzela predsjedanje Međunarodnim savezom za sjećanje na Holokaust (IHRA) koji ujedinjuje Vlade i stručnjake diljem svijeta u promicanju, unaprjeđenju obrazovanja, istraživanja i sjećanja na Holokaust. Pučka pravobraniteljica je u veljači 2023. predstavila „Istraživanje o stavovima i razini svijesti o diskriminaciji i pojavnim oblicima diskriminacije“ te početkom ovog mjeseca i godišnje izvješće za 2022. „Analiza stanja ljudskih prava i jednakosti u Hrvatskoj“ koji će se raspraviti na jednoj od sjednica Savjeta. Ured potpredsjednice Vlade RH je 14. ožujka predstavio publikaciju „Analiza predstavljanja nacionalnih manjina u udžbenicima i kurikularnim dokumentima Republike Hrvatske“.

Utvrдила je kvorum za održavanje sjednice i otvorila sjednicu usvajanjem Dnevnog reda.

Jednoglasno je usvojen predloženi Dnevni red 5. sjednice:

1. Usvajanje dnevnog reda
2. Usvajanje Zapisnika s 4. sjednice Savjeta za ljudska prava
3. Informacije o Nacionalnom planu zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanje diskriminacije za razdoblje do 2027. godine i pripadajućim akcijskim planovima
4. Suzbijanje zločina iz mržnje i govora mržnje u Republici Hrvatskoj – pojavnost, aktivnosti i preporuke
5. Razno

Nakon usvajanja Dnevnog reda i zapisnika s 4. sjednice savjeta, predsjednica Savjeta, otvorila je 3. točku dnevnog reda.

Uvodno je istaknula kako su Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanje diskriminacije za razdoblje do 2027. godine (u daljnjem tekstu: NAP) i prateći akcijski planovi usvojeni na sjednici Vlade RH u prvom kvartalu 2023. godine, a jedna od zadaća Savjeta je praćenje provedbe tih strateških dokumenta, stoga je zamolila zamjenicu ravnatelja Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina (u daljnjem tekstu: ULJPPNM) Klaudiju Kregar Orešković da izvijesti prisutne o budućim aktivnostima Ureda po pitanjima provedbe NAP-a.

Usljedilo je izlaganje zamjenice ravnatelja ULJPPNM koja je predstavila aktivnosti poduzete paralelno s procedurom usvajanjem NAP-a na mjerama koju su u dokumentima zapisane. Tako je izrađena dokumentacija za javnu nabavu ugovaranja istraživanja polaznih vrijednosti za NAP, izrađen je i dokument „Mapiranje obrazovnih aktivnosti na temu nediskriminacije, zločina iz mržnje i govora mržnje u Republici Hrvatskoj“ koji će biti objavljen na službenoj stranici ULJPPNM, u kojem su sažete informacije prikupljene od organizacija civilnog društva i drugih dionika. Najavila je da će se 15. svibnja 2023. u Kući Europe održati javna prezentacija NAP-a, za koju će pozivi biti poslani nakon sjednice Savjeta, a rasprava bi se trebala fokusirati na aktivnosti budućih akcijskih planova. Cilj rasprave je prikupiti što više preporuka aktivnosti koje bi budućí akcijski planovi trebali sadržavati. Kvalitetni prijedlozi bit će stavljeni pred radnu skupinu za izradu akcijskih planova za razdoblje 2024-2025.

Donesen je plan za formiranje radne skupine, koja bi trebala biti osnovana do konca svibnja, prvi sastanak održan do polovine lipnja, drugi polovinom srpnja, kako bi do kraja rujna imali spreman dokument za javnu raspravu, kako bi se isti pravodobno usvojio tj. da bi imali nove

akcijske planove s početkom slijedeće godine. Ujedno, ULJPPNM radi na izradi prijedloga upitnika za praćenje preporuka pučke pravobraniteljice iz godišnjih izvještaja, koji će biti predstavljen pučkoj pravobraniteljici, a novi sustav praćenja provedbe preporuka trebao bi zaživjeti od Izvješća za 2022. godinu. U završnoj fazi je i planiranje projekata u okviru Europskog socijalnog fonda plus te je naglasila da ULJPPNM čeka još puno posla.

Ivan Novosel, Kuća ljudskih prava, pozdravio je usvajanje NAP-a kao dobar korak u godini kada se slavi 75 godina *Opće deklaracije o ljudskim pravima*. Predlaže da se i prije održavanja javne prezentacije, izradi upitnik za organizacije civilnog društva (u daljnjem tekstu: OCD), akademsku zajednicu i druge sudionike s uputom da daju pismene prijedloge aktivnosti, što smatra da bi doprinijelo javnoj raspravi. Zanima ga način imenovanja članova/ica Radne skupine za izradu novih akcijskih planove, sastav tog tijela, osobito za predstavnike OCD-a jer Savjetu za razvoj civilnog društva uskoro ističe mandat. Podsjeća da je jedan od prijedloga na sjednicama Savjeta za ljudska prava bio da radne skupine imaju širu konfiguraciju, osobito predstavnika OCD-a koje se bave ljudskim pravima i pravima pojedinih ranjivih skupina.

Klaudija Kregar Orešković, zamjenica ravnateljica ULJPPNM-a je pojasnila da je plan zadržati istu proceduru za imenovanje predstavnika OCD-a putem Savjeta za razvoj civilnog društva, a ukoliko to neće biti moguće uputit će se otvoreni poziv, što je bila praksa na nekim drugim strateškim aktima. Što se tiče broja sudionika, plan je osnažiti broj sudionika iz redova civilnog sektora. ULJPPNM još nije točno definirao broj članova/ica predstavnika institucija, OCD, pravobraniteljskih institucija i akademske zajednice, ali prema planu, broj predstavnika OCD-a neće biti manji od 10 sudionika/ica.

Zahvalila je na prijedlogu zaprimanja pisanih prijedloga OCD-ova vezano uz aktivnosti akcijskih planova istovremeno izražavajući zadržku oko prihvaćanja istog pojasnivši kako pisani prijedlozi u pravilu traže i analitičku obradu zaprimljenog, a za što ovoga časa ULJPPNM nema raspoložive ljudske resurse. Predložila je kao moguće rješenje pravodobno upućivanje najave događanja s naznakom da će program javnog predstavljanja NAP-a uključivati i raspravu o aktivnostima koje je potrebno poduzeti za vrijeme provedbe budućih dokumenata, a što bi također dalo dovoljno prostora OCD-ovima za kvalitetnu pripremu za raspravu na događanju.

Višnja Ljubičić, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, je pozdravila donošenje NAP-a kao krovnog dokumenta za ljudska prava i suzbijanje diskriminacije, koji je svima koji se bave ljudsko-pravaškim dokumentima od iznimnog značaja. Navela je da je Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova sudjelovao u javnoj raspravi te da je veći broj primjedbi bio usvojen i prihvaćen, ali da i dalje smatraju da dva krucijalna prijedloga koja su primljena na znanje trebaju biti uključena u buduće akcijske planove. Tako se *Mjera znanja državnih službenika/ica* koja po sadašnjim mjerama obuhvaća službenike iz samo 3 sektora: policija, obrana, zatvorski sustav, treba proširiti na državne službenike iz ostalih sektora, kao i javne službenike u cijelosti, jer je iznimno važna edukacija podizanja znanja i svijesti o ljudskim pravima. Za Akcijski plan za suzbijanje diskriminacije ponavlja prijedlog dan u javnom savjetovanju jer nisu prihvaćena rješenja za sustavnu izobrazbu i kampanju za promicanje tolerancije prema LGBTIQ osobama na svim društvenim razinama. Pozdravila je uvrštavanje *Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji* u pravne osnove NAP-a; djelomično prihvaćanje ukazivanja na nedostatak opisa položaja LGBTIQ osoba kao osnovne podloge za kreiranje akcijskih planova; usklađivanje NAP-a s noveliranim Zakonom o radu i dodavanja klauzule o rodnom značenju svih izraza koji se koriste u strateškom dokumentu. Prihvaćanjem navedenih prijedloga i doprinosom Ureda pravobraniteljice za ravnopravnost spolova NAP je poboljšan te stoga zahvaljuje na suradnji.

Klaudija Kregar Orešković je dodala da ULJPPNM na buduće akcijske planove gleda kao na priliku za kreiranje kvalitetnijih i sveobuhvatnijih aktivnosti, čemu će doprinijeti i faza programiranja projekata Europskog socijalnog fonda plus u koje se uz postojeće relativno široko postavljene aktivnosti mogu uvrstiti i nove.

Tatjana Vlašić, zamjenica pučke pravobraniteljice je čestitala na donošenju NAP-a i akcijskih planova, osobito što je to bio dokument koji je predstavljao dobru praksu u Europskoj uniji. Izvijestila je da je sudjelovala na sastanku Agencije EU za temeljna prava gdje se razgovaralo o *Povelji EU o temeljnim pravima*, a NAP je primjer dobre prakse jer je stavio poseban fokus na taj dokument i njegovu provedbu na nacionalnoj razini. Ured pučke pravobraniteljice je kroz rad radne skupine, na sjednicama Savjeta za ljudska prava, na javnim događanjima, a i kasnije u e-Savjetovanju uputio cijeli niz preporuka kako bi ojačali i poboljšali ove dokumente. Smatraju da treba ojačati mjere u Akcijskom planu za suzbijanje diskriminacije u odnosu na ona područja koja Zakon o suzbijanju diskriminacije prepoznaje kao područja u kojima je diskriminacija zabranjena, a i u odnosu na cijeli niz osnova. Tu su uz već spomenute LGBTIQ osobe i osobe starije životne dobi, mlađe osobe, pripadnici nacionalnih manjina, te i nova tema koja nam se otvara – strani radnici te pitanje rasnog ili etničkog podrijetla. Stoga bi za buduće akcijske planove, dio mjera koji nije ušao u e-Savjetovanju, vjerojatno i zbog nedostatka vremena da se inkorporiraju u dokument, mogle biti dobra polazna točka rasprave. Pohvaljuju započinjanje konstruktivnih razgovora vezanih uz praćenje preporuka godišnjih izvještaja pučke pravobraniteljice.

Potpredsjednica Vlade RH i predsjednica Savjeta zaključuje da su svi zadovoljni donošenjem NAP-a i pratećih akcijskih planova, ali da treba djelovati na poboljšanje mjera budućih akcijskih planova, razmatranju danih prijedloga koji nisu inkorporirani u akcijske planove za 2023. godinu kako bi dobili kvalitetnije nove dokumente. Potpredsjednica Vlade RH i predsjednica Savjeta je izjavila da će se na sjednicama svakako pratiti provođenje i napredak NAP-a i pratećih akcijskih planova.

Predlaže da se pređe na četvrtu točku dnevnog reda - *Suzbijanje zločina iz mržnje i govora mržnje u Republici Hrvatskoj – pojavnost, aktivnosti i preporuke*, jer je fenomen zločina iz mržnje i govora mržnje prisutan u našem društvu.

Svjedoci smo da je u posljednjim mjesecima prisutan govor mržnje prema stranim radnicima, ali i prema drugim ugroženim skupinama u društvu koje su najčešće pripadnici nacionalnih manjina kao i LGBTIQ osobe, a što pokazuju i sva relevantna istraživanja kao i dostupni statistički podaci. Stoga je ova tema na sjednici Savjeta kako bi se raspravilo kako učinkovito djelovati na suzbijanju zločina iz mržnje i govora mržnje. U *Programu Vlade RH za razdoblje od 2020. do 2024.* je istaknuto kako će Vlada RH posvetiti posebnu pozornost daljnjoj izgradnji društva koje poštuje ljudska prava i prava nacionalnih manjina te nastavku izgradnje uključivog i tolerantnog društva i voditi borbu protiv svih oblika nasilja u društvu te osnažiti zakonodavni okvir vezan uz govor mržnje te preventivne mjere za ranjive skupine i pripadnike nacionalnih manjina. Velik iskorak u ostvarenju ovog cilja ostvaren je donošenjem novog Protokola o postupanju u slučaju zločina iz mržnje iz 2021. godine koji sadrži obveze nadležnih tijela koja sudjeluju u otkrivanju, postupanju i praćenju postupaka zločina iz mržnje, odredbe o sastavu Radne skupine za praćenje zločina iz mržnje, suradnju nadležnih tijela te ostale aktivnosti, osobito edukacije o postupanju u slučaju zločina iz mržnje. Sukladno odredbama Protokola, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina središnje je tijelo za prikupljanje i objavu podataka o zločinima iz mržnje te je zaduženo za jačanje sustava borbe protiv zločina iz mržnje kao i suradnju s OCD-ima i međunarodnim organizacijama. Ujedno, novi Zakon o elektroničkim medijima, čl. 14. zabranjuje poticanje, pogodovanje širenja govora mržnje u

audio-medijskim uslugama temeljem rasne, etničke pripadnosti, boje kože i ostalim osnovama diskriminacije. Uvođenjem instituta pojedinačne procjene žrtve u zakonodavstvo RH osiguran je individualan pristup nadležnih tijela, posebice prema žrtvama zločina iz mržnje. Cilj pojedinačne procjene žrtve je utvrditi postoji li rizik sekundarne i ponovljene viktimizacije te rizik od zastrašivanja i odmazde tijekom kaznenog postupka. Ako taj rizik postoji, pojedinačnom procjenom utvrđuju se konkretne mjere koje treba primijeniti. Ujedno, NAP sadrži jedan posebni cilj: *Unaprjeđenje mehanizama zločina iz mržnje te jačanje svijesti o važnosti jačanja borbe protiv rasizma, ksenofobije i ostalih oblika nesnošljivosti te poticanje kulture sjećanja na žrtve genocida kako bi se osigurala komplementarnost s Akcijskim planom EU protiv rasizma u razdoblju od 2020. do 2025. godine.*

Štefica Stažnik, zastupnica RH pred Europskim sudom za ljudska prava, predlaže da kada je riječ o edukacijama svakako treba uključiti Pravosudnu akademiju, Policijsku akademiju te Državnu školu za javnu upravu kao organizacije koje su specijalizirane za edukaciju posebnih ciljnih skupina, a osobito sudaca, državnih odvjetnika i policajca.

Klaudija Kregar Orešković, zamjenica ravnatelja ULJPPNM, je navela da je 2021. godine usvojen novi Protokol za postupanje u slučajevima zločina iz mržnje (dalje u tekstu: Protokol) koji omogućuje preciznije praćenje podataka uz zločine iz mržnje i govora mržnje, jer uključuje obrasce: za praćenje kaznenih djela u svezi sa čl. 87. st. 21. Kaznenog zakona; za statističko praćenje govora mržnje i za praćenje prekršaja motiviranih mržnjom. Napomenula je da kolege iz državne službe koji su se bavili prikupljanjem i umrežavanjem podataka na razini sustava razumiju težinu tog posla. Usprkos činjenici da je Protokol usvojen krajem 2021., još uvijek nisu ostvarene ključne pretpostavke da ti obrasci budu popunjeni na način kako se to očekuje. U ožujku ove godine održan je sastanak Radne skupine za praćenje zločina iz mržnje i donesen je zaključak upućen Ministarstvu unutarnjih poslova kojim Radna skupina za potrebe izrade godišnjih izvještaja predlaže Ministarstvu unutarnjih poslova da se prilikom prikazivanja podataka razdvoji zločin iz mržnje od kaznenog djela *Javnog poticanja na nasilje i mržnju*, čl. 325. Kaznenog zakona, što podrazumijevamo kao govor mržnje. Napominje kako ćemo dostupne podatke po novom, unaprijeđenom sustavu praćenja imati tek za 2023., što znači s odmakom od godinu dana, nakon prvog kvartala 2024., jer ULJPPNM nije zaprimio podatke temeljem kojih može započeti objedinjavanje za prethodnu godinu. Podaci se prikazuju i na polugodišnjoj razini, stoga je prikazala podatke od siječnja do kraja lipanja 2022. godine, iz kojih je razvidno da je broj kaznenih djela evidentiranih od Ministarstva unutarnjih poslova 22, kaznenih djela državnih odvjetništva 23, a broj pravomoćnih osuđujućih presuda 10, sve u vezi s čl. 87. st. 21. Kako nisu razdvojeni podaci, od navedenih djela, broj kaznenih djela po čl. 325. Kaznenog zakona, Javno poticanje na nasilje i mržnju, iznosi 6 u statistikama Ministarstva unutarnjih poslova, 16 kaznenih djela u kojima su postupala državna odvjetništva i dvije osuđujuće pravomoćne presude. Kada sagledamo broj prekršajnih postupaka motiviranih mržnjom, zabilježeno je 50 prekršajnih djela, broj pravomoćnih presuda u prekršajnim postupcima iznosi 30, oslobađajućih je 11, a dva postupka su završila obustavom i odbijajućom presudom. Detaljnijom analizom zločina iz mržnje, prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova, najčešća kaznena djela su *Prijetnja* i *Javno poticanje na nasilje i mržnju*. Motivi počinjenja zločina iz mržnje, temeljem podataka Ministarstva unutarnjih poslova, su nacionalno podrijetlo kao jedan od pretežitih motiva, potom spolna orijentacija. U odnosu na statističko praćenje govora mržnje – *Javno poticanje na nasilje i mržnju*, nacionalna pripadnost je također najčešći motiv. U prekršajnim postupcima motiviranih mržnjom kroz različite zakonske osnove, najčešći su prekršaji iz Zakon o suzbijanju diskriminacije, potom Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira i Zakona o sprečavanju nereda na sportskim natjecanjima.

Postupci u kojima je postupalo državno odvjetništvo: najčešća kaznena djela su i *Javno poticanja na nasilje i mržnju*, a motiv nacionalna pripadnost, kao i u podacima Ministarstva unutarnjih poslova. Najveći dio postupaka je završio donošenjem optužnice, ali je dio postupaka još uvijek u radu i izvidima. Za kaznena djela temeljem čl. 325. veći je broj postupaka u radu, a za manji broj je donesena optužnica. I u ovim postupcima najčešći motiv je nacionalno podrijetlo žrtava.

Planirane aktivnosti ULJPPNM u ovom području su održavanje drugog sastanka Radne skupine za praćenje zločina iz mržnje, a koji je planiran za svibanj, a na kojem bi trebali biti raspravljani i objedinjeni podaci za 2022. godinu, nakon čega će se i javno objaviti. Do kraja 2023., ULJPPNM planira ugovaranje izravne dodjele financirane iz Europskog socijalnog fonda plus te su u okviru projekta planirane aktivnosti: provedba analize i učinkovitosti sustava za prijavu diskriminacije, zločina iz mržnje i govora mržnje; kao i aktivnosti s ciljem poticanja prijavljivanja diskriminacije, zločina i govora mržnje. ULJPPNM planira upotrijebiti rezultate već spomenutog „*Mapiranja obrazovnih aktivnosti na temu nediskriminacije, zločina iz mržnje i govora mržnje u Republici Hrvatskoj*“ u kontekstu sadržajnog planiranja novih edukacija. U tijeku je izrada pripreme za I komponentu otvorenog poziva čija financijska sredstva će biti namijenjena braniteljima ljudskih prava i OCD-ima na nacionalnoj razini s ciljem pružanja izravne i neizravne podrške žrtvama diskriminacije i zločina i govora iz mržnje. Otvoreni poziv imat će dvije komponente; prva ugovaranja bit će u 2024. godini, u iznosu od četiri milijuna eura, a ukupna vrijednost obje komponente iznosi osam milijuna eura za provedbu aktivnosti izravne i neizravne podrške žrtvama diskriminacije te zločina i govora mržnje.

ULJPPNM sa 20-tak zaposlenika, trudi se umrežiti s tijelima i organizacijama koje rade na istim temama te tako osnažiti vlastito djelovanje. U 2023-24. godini, ULJPPNM će sudjelovati u provedbi projekta Hrvatskog pravnog centra „*Unapređenje odgovora na govor mržnje kroz pravno istraživanje, zagovaranje i trening – REASON*“. Aktivnosti Ureda unutar projekta su vezane uz unaprjeđenje razumijevanja međunarodnih standarda, pravnog okvira, procedure i prakse policije i pravosudnih tijela, izrada preporuka utemeljenih na dokazima za poboljšanje procesuiranja govora mržnje, rasprava preporuka s ključnim dionicima, unaprijeđenje prakse procesuiranja govora mržnje razvojem programa obuke fokusiranih na pripadnike policije i pravosuđa, kao i aktivnosti s ciljem povećanja razine svijesti o govoru mržnje kao manifestacije nesnošljivosti i progovaranja o ovoj temi u javnosti. U aktivnostima Ureda, tema zločina i govora mržnje povezana je s drugim aktivnostima koje provodi ULJPPNM pa će se tako dio otvorenog poziva koji primarno cilja pripadnike romske nacionalne manjine, biti usmjeren na diskriminaciju, zločin iz mržnje i govor mržnje prema Romima.

Irena Petrijevcin, državna tajnica Ministarstva unutarnjih poslova, nadovezala se na prethodnu raspravu vezano uz edukaciju policijskih službenika koja već sada ima elemente specijalne i generalne prevencije. Smatra da su programi sveobuhvatni, jer su obuhvaćene OCD-i i uredi pravobraniteljica te u zadnjih 5 godina se konstantno provode evaluacije i shodno njihovim rezultatima i inovacije edukativnih programa kroz primijećene propuste u djelovanju policijskih službenika. Tako je uvedena edukacija policijskih službenika u temeljnom obrazovanju, vezano uz neprimjeren slučaj koji se dogodio prema LGBTIQ osobi, što je dovelo do sekundarne viktimizacije. Smatra da uvijek ima prostora za poboljšanja, ali da u zadnjih 5 godina je uvedena široka lepeza edukacija za policijske službenike, koji su i najvažniji u smislu postupanja na licu mjesta kada se dogodi kazneno ili prekršajno djelo. U vezi s Protokolom o postupanju u slučaju zločina iz mržnje i praćenju predmeta od prve dojave do pravomoćne presude, vođenju statističkih evidencija što za Ministarstvo unutarnjih poslova obavlja Uprava policije, naglašava da se radi o cijelom setu zakona. Upravo je u izmjeni Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira, koji će se postrožiti sankcije, a osnovana je i Radna skupina koja

priprema cjelovite izmjene navedenog zakona. U razdoblju od 2018. do 2022., Ministarstvo unutarnjih poslova je utvrdilo ukupno 92 kaznena djela po čl. 325. KZ, gdje su prema podacima više od polovice počinitelja recidivisti. Od 2018. zabilježen je pad ovih kaznenih djela, ali ujedno i porast prekršajnih djela. Tako je 2018. bilo 18 kaznenih djela *Javnog poticanja na nasilje i mržnju*, a 2022. registrirano ih je 8, ipak bi bio kriv zaključak da idemo u pozitivnom smjeru jer baš zbog interferiranja nekoliko zakona ta djela se procesuiraju kao prekršaj sličnih obilježja. Primjerice u istom razdoblju zabilježeno je 739 prekršaja koji imaju sličan sadržaj i obilježja kao čl. 5. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira te 275 prekršaja po čl. 5., što je ukupno 1014 prekršaja te 92 kazna djela po čl. 325., što je ukupno 1106 kaznenih/prekršajnih djela govora mržnje, kao pokazatelj činjeničnog stanja.

Kazneno zakonodavstvo je adekvatan okvir za progon zločina iz mržnje, ali prekršajno zakonodavstvo ne poznaje pojam prekršaja iz mržnje iako se očekuje sankcioniranje i za djela motivirana mržnjom i predrasudama. Stoga je bitna izmjena zakonodavstva, kao i daljnje edukacije. Za 2021. godinu evidentirano je 154 prekršaja motivirana mržnjom, većinom po osnovi nacionalne ili etničke pripadnosti (106), vjeroispovijesti (11), pripadnost drugoj profesiji (9), rasi (7), spolnom opredjeljenju (6), spolu (5), boji kože (3), invaliditetu (2).

U 2022. godini, Ravnateljstvo policije je evidentiralo ukupno 99 prekršaja motiviranih mržnjom, većinom po osnovi nacionalne ili etničke pripadnosti (60), vjeroispovijesti (4), rasi (1), spolnom opredjeljenju (3), invaliditetu (3) i ostalo. Ministarstvo unutarnjih poslova se zalaže za izbalansiran i harmoniziran zakonodavni okvir ne samo u vezi visine sankcija već i u meritumu kažnjivih djela.

Predsjednica Savjeta je izjavila da se određeni predmeti vezani uz zločin iz mržnje i govor mržnje nađu i pred Europskim sudom za ljudska prava pa pozvala zastupnicu RH pred Europskim sudom za ljudska prava da izloži ključne nalaze iz presuda protiv Hrvatske.

Štefica Stažnik, zastupnica RH pred Europskim sudom za ljudska prava, je dala prikaz slučajeva iz perspektive osoba koje su bile žrtve zločina iz mržnje, kroz 4 presude u kojima su se štetni događaji dogodili dosta davno, ali da i dalje ima mjesta za napredak. Prije dolaska pred Europski sud za ljudska prava se moraju proći sve nacionalne instance, osim u slučaju kada institucije nisu učinkovite ili nema učinkovitog pravnog lijeka. U predmetima protiv Hrvatske, Europski sud za ljudska prava (dalje: ESLJP) pritužbe vezane uz zločine iz mržnje razmatrao je sa stajališta čl. 14. *Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda* (zabrana diskriminacije) u svezi s čl. 2. (pravo na život) ili 3. (zabrana mučenja) Konvencije. ESLJP sagledava predmet u smislu što su nacionalna tijela činila i kako su činila, što su materijalni i postupovni aspekt povreda prava, a baš u proceduralnom aspektu su najčešće povrede prava. Materijalni aspekt čl. 2. sadrži dvije obveze – opću obvezu zaštite prava na život zakonom i zabrane namjernog lišavanja života (pozitivna obveza država da uspostave učinkoviti pravni okvir koji se odvrćati prijetnje životu). Materijalni aspekt čl. 3. se općenito može opisati kao odredba koja nameće prvenstveno negativnu obvezu državama da se suzdrže od nanošenja ozbiljne štete osobama pod svojom jurisdikcijom. Postupovni (procesni) aspekt u pravilu obuhvaća obvezu provođenja učinkovite istrage o navodnim povredama materijalnog aspekta tih članaka. U odnosu na Republiku Hrvatsku, ESLJP je u već nekoliko presuda utvrdio povredu čl. 14. Konvencije u svezi s čl. 2. i 3. Konvencije u njihovom postupovnom aspektu (presude *Šečić protiv Hrvatske*, *Škorjanec protiv Hrvatske*, *Sabalić protiv Hrvatske*, *Beus protiv Hrvatske*).

U nekoliko presuda, od kojih je prva *Šečić*, ESLJP je naglasio da državna tijela moraju poduzeti razumne mjere kako bi razotkrile rasistički motiv i etničke predrasude, prikupile sve potrebne obavijesti i dokazi kako bi se donijela dobro obrazložena odluka bez izostavljanja činjenica

koje mogu uputiti na rasistički motivirano nasilje. U predmetu *Šečić*, ESLJP je presudom utvrdio da je došlo do povrede čl. 14. Konvencije zajedno s postupovnim aspektom čl. 3. Konvencije, jer su tijela istrage, kako je istaknuo ESLJP, bila svjesna da je događaj o kojemu je riječ najvjerojatnije motiviran etničkom mržnjom, a dozvolila su da istraga traje više od sedam godina bez poduzimanja ozbiljnih koraka radi identificiranja ili kaznenog progona počinitelja. Podnositelju je dosuđeno 8.000 EUR na ime nematerijalne štete i 6.000 EUR na ime troškova i izdataka – što je i plaćeno.

U presudi *Škorjanec*, tijekom 2013. godine dvojica pojedinaca napali su podnositeljicu i njezinog partnera, koji je pripadnik romske nacionalne manjine, vrijeđajući ih na temelju njihova romskog podrijetla. ESLJP je presudom utvrdio da je došlo do povrede čl. 3. Konvencije u njegovom postupovnom aspektu, u svezi s čl. 14. Konvencije, jer je inzistiranje tijela kaznenog progona na činjenici da sama podnositeljica zahtjeva nije bila romskog podrijetla i njihov propust da utvrde jesu li napadači i nju percipirali kao osobu romskog podrijetla, kao i njihov propust da uzmu u obzir i uspostave vezu između rasističkog motiva za napad i povezanosti podnositeljice zahtjeva sa Š.Š., dovelo do manjkave ocjene okolnosti događaja. ESLJP je istaknuo da domaća tijela nisu ispunila svoje obveze iz Konvencije kada su odbacila kaznenu prijavu podnositeljice zahtjeva u vezi s rasno motiviranim nasilnim napadom na nju, bez da su provela dodatnu istragu u tom pogledu prije donošenja svoje odluke. ESLJP je prvi puta naglasio da se obveza vlasti za istraživanje moguće uzročne veze između rasističkih stavova i određenog nasilnog događaja ne odnosi samo na nasilje na temelju stvarnog ili pretpostavljenog osobnog statusa ili karakteristike same žrtve nego i na nasilje temeljeno na žrtvinoj stvarnoj ili pretpostavljenoj povezanosti (afilijaciji) s drugom osobom koja stvarno ili pretpostavljeno ima određeni status ili karakteristiku. Podnositeljici je dosuđeno 12.500 EUR na ime nematerijalne štete i 2.200 EUR na ime troškova i izdataka i plaćeno.

Opisani predmeti, presude *Šečić protiv Hrvatske* i *Škorjanec protiv Hrvatske* su bile pod pojačanim nadzorom Odbora ministara Vijeća Europe, koji je zatvoren 06. travnja 2022., jer je Odbor ministara završnom rezolucijom potvrdio da su individualne i opće mjere koje su nadležna hrvatska tijela poduzela povodom navedenih presuda primjerene i dostatne za ostvarenje svrhe postupka izvršenja. Primjeri poduzetih mjera su donošenje Kaznenog zakona (2011. god.) - čl. 87. st. 2. (zločin iz mržnje), donošenje Zakona o suzbijanju diskriminacije (2008. god.) kojim je propisana zabrana diskriminacije u svim pojavnim oblicima, izmjene odredaba Zakona o kaznenom postupku (uvođenje tužiteljske istrage), izmjene i dopune Zakona o policiji (jačanje disciplinske odgovornosti policijskih službenika, razrada odredaba o Povjerenstvu za rad po pritužbama na rad policijskih službenika), izmjene i dopune Zakona o policijskim poslovima i ovlastima. Osim donošenja i izmjena zakona tu su usvajanje nacionalnih strategija i planova usmjerenih na borbu protiv diskriminacije (Nacionalna strategija za uključivanje Roma, za razdoblje 2013. – 2020. god., pokretanje projekta pod nazivom „Prikupljanje i praćenje baznih podataka za učinkovitu provedbu Nacionalne strategije za uključivanje Roma”, usvajanje Nacionalnog plana za uključivanje Roma za razdoblje od 2021. – 2027. god. i donošenje Akcijskog plana za provedbu Nacionalnog plana za uključivanje Roma, za razdoblje od 2021. do 2027., za 2021.-2022. godinu, usvajanje Nacionalnog plana za borbu protiv diskriminacije za razdoblje od 2017. do 2022. god., donošenje Akcijskog plana za provedbu Nacionalnog plana za borbu protiv diskriminacije za razdoblje od 2017. do 2022. god., za razdoblje od 2017. do 2019. god, provedba nacionalnih preventivnih projekata i kampanja itd.), donošenje Protokola o postupanju u slučaju zločina iz mržnje (Državno odvjetništvo Republike Hrvatske – 2006. god., Vlada RH, Ured za ljudska

prava i prava nacionalnih manjina – 2011. te 2021. god.), osnivanje policijskih odjela u čijoj je nadležnosti postupanje po predmetima koji se tiču zločina iz mržnje – 2012. god., kao i mjere podizanja svijesti – radionice, seminari.

Presuda u predmetu *Sablić* se tiče napada na podnositeljicu koji se dogodio 2010. god. te izostanka odgovarajućeg odgovora domaćih tijela na homofoban čin nasilja protiv nje koji je bio motiviran njezinom spolnom orijentacijom. ESLJP je utvrdio povredu postupovnog aspekta čl. 3. u vezi s čl. 14. Konvencije, jer domaća tijela, pokretanjem nedjelotvornog prekršajnog postupka i posljedičnim pogrešnim obustavljanjem kaznenog postupka iz formalnih razloga, nisu na odgovarajući i djelotvoran način izvršila svoje postupovne obveze na temelju Konvencije u odnosu na nasilni napad na podnositeljicu zahtjeva motiviran njezinom spolnom orijentacijom. Podnositeljici je dosuđeno 10.000 EUR na ime nematerijalne štete i 5.200 EUR na ime troškova i izdataka- što joj je i plaćeno. Akcijski plan za izvršenje ove presude upućen je Odboru ministara Vijeća Europe 12. listopada 2022. Izvršenje presude je u tijeku, nalazi se pod standardnim nadzorom te je Republika Hrvatska u obvezi jednom godišnje izvijestiti Odbor ministara Vijeća Europe o napretku u izvršenju. Prezentirane mjere korespondiraju s mjerama prezentiranim za tzv. Šečić grupu presuda.

Presuda *Beus* protiv Hrvatske, objavljena 21. ožujka 2023., konačna istog dana, čime je započeo postupak njenog izvršenja, u kojoj je ESLJP utvrdio da su podnositelju povrijeđena prava na zabranu diskriminacije (članak 14. Konvencije) u vezi s postupovnim aspektom zabrane mučenja (članak 3. Konvencije). Tijekom 2014. podnositelj zahtjeva je bio žrtva verbalnih napada i prijetnji zbog svojeg spolnog opredjeljenja, a jednom prilikom je i fizički napadnut od strane nekoliko muškaraca. Pred ESLJP je prigovorio nedostatku odgovarajućeg postupovnog odgovora domaćih tijela na akte homofobnog nasilja kojima je bio izložen. Podnositelju je dosuđeno 10,000 EUR na ime nematerijalne štete i 3,000 EUR na ime troškova i izdataka. Republika Hrvatska je dužna podnijeti Odboru ministara akcijski plan izvršenja u roku od šest mjeseci od konačnosti presude. U tijeku je analiza presude i izrada Preliminarnog upitnika koji će biti upućeni nadležnim tijelima s pozivom na dostavljanje mjera izvršenja.

U predmetu koji je u tijeku pred ESLJP *Zahtila i Koletić*, radi se o napadu privatnih pojedinaca motiviranim seksualnom orijentacijom podnositelja u 2016. godini. Napadači su identificirani i progonjeni u prekršajnom postupku zbog remećenja javnog reda i mira. Pokrenut je bio i kazneni postupak zbog zločina iz mržnje, ali kaznena prijava je odbačena, jer se smatralo da bi dalji progon napadača bio suprotan načelu *ne bis in idem* (*Maresti v RH*). U navedenom predmetu imamo recentna praksa USUD-a (*UIIBi-2933/2018*) odluka od 19. siječnja 2023., kojom je usvojena ustavna tužba podnositelja pa će se vidjeti kakav će biti ishod postupka pred ESLJP jer je moguće da će sud utvrditi da je povredu prava remedirao Ustavni sud.

Greške državnih službenika, na kraju ispravljaju sudovi, stoga su najpotrebnije edukacije za suce i državne odvjetnike. Presude ESLJP imaju pravnu ali i političku težinu. Ured zastupnice RH pred Europskim sudom za ljudska prava se trudi širiti praksu ESLJP i konvencijsko pravo u svim segmentima društva i nadaju se da će to biti korisno za bolje stanje ljudskih prava u Hrvatskoj.

Potpredsjednica Vlade RH i predsjednica Savjeta zahvaljuje i napominje da su organizacije civilnog društva važan faktor prikupljanja podataka i upozoravanja javnosti na govor mržnje i suzbijanje zločina iz mržnje stoga poziva gospodina Novosela, Kuća ljudskih prava, da se obrati.

Ivan Novosel, Kuća ljudskih prava (dalje u testu KLJP), je pohvalio odabir teme i fokusiranu raspravu, te predstavio on-line platformu, kreiranu prije 8 godina, gdje građani mogu prijaviti govor mržnje i zločin mržnje te povratno dobiti informaciju kojim se tijelima obratiti za zaštitu svojih prava. U navedenom razdoblju, uložena je znatan napor s ciljem suzbijanja govora mržnje i zločina iz mržnje te Hrvatska ima zadovoljavajući zakonski okvir, u skladu s načelima UN; da se počinitelj kažnjava u skladu sa štetom koju je prouzročio žrtvi, kroz prekršajni ili kazneni postupak, da se razlikuje nezakoniti oblik govora od govora dozvoljenog u demokratskom društvu, iako često i neprimjerenog, ali ga država ne sankcionira. Unatoč tome, i dalje postoje problemi u postupanju policije, državnog odvjetništva i sudova te se slaže s potrebom daljnje edukacije tih dionika radi sankcioniranja počinitelja u smislu opće prevencije. Dodao je da je jasna osuda govora i zločina iz mržnje najbolja prevencija, da je iz plana edukacija Pravosudne akademije i Policijske akademije o zločinu iz mržnje i govora mržnje razvidno da se iste odvijaju, ali da nemaju sustavnost, da nisu financirane iz državnog proračuna već da se oslanjaju na sredstva programa Europske unije, unutar projekata OCD-a u suradnji s državnim tijelima. Nalazi dobrim suradnju kroz koju se unaprjeđuje kurikulum, metode edukacije, radionice s jasnim uputama postupanja u slučaju govora mržnje i zločina iz mržnje. Stoga su više puta apelirali da se u pripremi edukacija uključe OCD-i koje rade na tim područjima, primjerice, ako educirate o zločinima iz mržnje LGBTIQ osoba, treba dovesti žrtvu homofobnog napada koje je voljna surađivati, što omogućuje polaznicima edukacija da spoznaju s kojim se problemima susreću žrtve zločina iz mržnje, diskriminacije. Tako je prije par godina, KLJP uz podršku Belgijskog veleposlanstva organizirala trening za PU Istarsku, gdje je jedan od predavača belgijski policajac i gay osoba izlagao o primjerima njihove suradnje s LGBTIQ zajednicom na terenu, čime preveniraju zločine iz mržnje i jačaju povjerenje prema policiji. Prema istraživanju KLJP o pojavnosti govora mržnje u on-line svijetu i društvenim mrežama najzastupljenije žrtve govora mržnje u Hrvatskoj su pripadnici srpske nacionalne manjine, Romi, LGBTIQ osobe i migranti, tražitelji azila, stoga je bitno da policija bude prisutna u tim zajednicama, da im pruži sigurnost i povjerenje da će se postupati po prijavama incidenata. Sva istraživanja pokazuju da velik broj slučajeva ostaje neprijavljeno, ne samo u Hrvatskoj, već na razini EU, što je indirektna posljedica nepovjerenja marginaliziranih zajednica prema institucijama.

Nesumnjivo je da je Protokol o postupanju u slučaju zločina iz mržnje alat koji će ojačati prikupljanje podataka, ipak punu sliku problema dalo bi registriranje svih incidenata iz mržnje, a ne samo prijave po kojima je pokrenut postupak, što je primjer u Finskoj, koji tako prate pojave u društvu, primjenu postojećeg zakonodavnog okvira kao i razloge nemogućnosti procesuiranja. U veljači 2024., je rok za punu primjenu *Direktive o digitalnim uslugama*, bitne i za govor mržnje, jer propisuju odgovornost države za ilegalni sadržaj na internetu, a u Hrvatskoj još nije započela stručna rasprava o nadležnom tijelu i o načinu rada, osobito radi balansa između govora mržnje i slobode izražavanja, s obzirom na sudsku praksu i brojne SLAPP tužbe. Ujedno podsjeća da se problemu zločina iz mržnje i govoru mržnje treba pristupiti holistički, jačanjem prevencije kroz edukacije jer govor mržnje je indirektna posljedica stereotipa, predrasuda i diskriminacije. Stereotipe i predrasude se najbolje suzbija kroz obrazovni sustav u osnovnim i srednjim školama, gdje nije učinjeno dovoljno po pitanju obrazovanja o ljudskim pravima i toleranciji kroz uvođenje obaveznog predmeta građanskog odgoja i prema međunarodnim preporukama seksualnog odgoja i obrazovanja kroz koji bi se suzbijale predrasude prema LGBTIQ osobama. Isključivo holistički pristup bi doveo do održivog suzbijanja zločina iz mržnje i govora mržnje. Nakon niz godina, ponovo 2021. i 2022. je na Povorci ponosa zabilježeno nasilje, govor mržnje, paljenje zastave duginih boja, kao i u

mjesecima što prethode Povorci. Istovrsno je i s drugim manjinskim skupinama, nakon medijskih objava ili obilježavanje određenih događaja.

Maja Munivrana, profesorica Pravnog fakulteta u Zagrebu, je predstavila nalaze istraživanja u projektu „IRIS – Unapređenje borbe protiv nesnošljivosti kroz istraživanje, izradu preporuka i obuku“ te najavila novi projekt „Unapređenje odgovora na govor mržnje kroz pravno istraživanje, zagovaranje i trening – REASON“ u kojem će se analizirati sudska praksa. Hrvatski pravni centar je nositelj oba projekta.

U vezi zločina iz mržnje kao kaznenog djela, kroz analizu 35 pravomoćnih presuda od 2013-2018. protiv 46 optuženika za 50 kaznenih djela, jer su neka počinjena u stjecađu, gdje su državna odvjetništva kazneno djelo optužila kao zločin iz mržnje, doneseno je 82% osuđujućih presuda, a za jedna predmet uz osuda je otpala kvalifikacija zločina iz mržnje. Radi se o kaznenim djelima: *Prijetnja* (preko 50%), *Nanošenje tjelesne ozljede*, *Oštećenje tuđe stvari* te ostala kaznena djela u manjem postotku. Najčešći motiv je nacionalno ili etničko podrijetlo, gdje je vidljivo da sudovi i tijela postupanja ne razdvajaju nacionalnost i etničko podrijetlo iako se radi o dva odvojena pojma. Najčešća skupina žrtava analiziranih kaznenih presuda su Srbi, potom Hrvati, Bošnjaci, Romi i Židovi. U 30% slučajeva javlja se vjeroispovijest, ali ne kao samostalni diskriminatorni motiv već vezana uz nacionalnost ili etničko podrijetlo. Rasa i boja kože su motivi u 10 slučajeva, a spolno opredjeljenje u 5. Napomenula je da u prijašnjoj prezentaciji o presudama ESLJP, prikazani predmeti *Sabalić protiv Hrvatske*, *Beus protiv Hrvatske*, nisu dio ove grupe jer su procesuirani kao prekršaji.

Iako se u zadnje vrijeme puno govori o femicidu, niti jedno ubojstvo žene nije kvalificirano kao zločin iz mržnje, te ponavlja da se u zločinu iz mržnje ne mora raditi samo o mržnji već i o motivu iz predrasuda. Ujedno tijela procesuiranja ne prepoznaju višestruku diskriminaciju te nema kumuliranja osnova, a što se u praksi događa. Vezano za sankcije: u 67,7 % predmeta radi se o uvjetnoj osudi, 20% predmeta naložen je rad za opće dobro, određene zaštite mjere za maloljetnike i mlađe punoljetnika. Za zločin iz mržnje kao teži oblik kriminaliteta zatvorska kazna izrečena je tek u jednom predmetu i to za stjecađ kaznenih djela. Prosječna dob počinitelja je niska, 21 godina. Naglasila je da imamo „prazne“ osude, iako Kazneni zakon poznaje mogućnost izricanja niza posebnih obveza kao što su uključivanje u humanitarni rad, nastavak obrazovanja, zapošljavanje. Kao primjer dobre prakse ukazuje na odustanak od kaznenog progona maloljetnika radi načela svrsishodnosti, gdje je državno odvjetništvo maloljetniku naložilo da preboji zgradu na koju je napisao grafit te nakon što je to i uradio, državno odvjetništvo je odustalo od progona. U analiziranim predmetima nije naložena posebna obveza, izrečene su tek 3 zaštitna nadzora i 6 sigurnosnih mjera – liječenja od ovisnosti. Mržnja je otegotna okolnost, ako nije kvalifikatorna (čl. 87. 2t. 21.), ali od 14 predmeta u kojima je svakako trebalo istaknuti mržnju kao otegotnu okolnost, to je učinjeno tek u 2, dok u drugim predmetima sudovi nisu spominjali mržnju ni kao otegotnu okolnost prilikom odmjeravanja kazne, a ni državni odvjetnici se nisu žalili, što je povreda postupovnog prava. Problem su i neujednačene pravne kvalifikacije, primjerice kod grafita, koji predstavljaju kazneno djelo *Oštećenje tuđe stvari*, dok oni s diskriminatornim i mrzilačkim sadržajem (primjer: *Ubij Srbina*) nisu dovedeni u vezu s čl. 87. st. 21. KZ, niti je primijenjen teži oblik kaznenog djela iz niskih pobuda, što također predviđa strožu zatvorsku kaznu, niti su procesuirani kao *Javno poticanje na nasilje i mržnju* iz čl. 325. KZ. Istraživanje ukazuje na različitu pravnu praksu, a preporuke su edukacije – multisektorske, u sinergiji policije, državnog odvjetništva i sudaca. Nadalje problem edukacija je što su dobrovoljne, a trebale bi biti obvezne. Prijedlog je tu i da

se u zaštićene osobine uvede i rod, jer baš kod femicida uz spol, bitno je i odstupanje žrtve od rodne uloge, primjerice kada žene odbije biti dalje u vezi.

Vežano uz prekršaje, novi Protokol o postupanju u slučaju zločina iz mržnje, definira i o kojim je prekršajima riječ, ali propustili smo normirati govor mržnje kao prekršaj, jer opet u predmetima pred ESLJP – *Sabalić, Beus, Zahtila*, počinitelji su osuđeni po čl. 6. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira, a to se Protokolom ne prati. Stoga se za potrebe istraživanja pregledavala i policijska evidencija. Najčešći prekršaji iz mržnje su: čl. 25. Zakona o suzbijanju diskriminacije, čl. 6. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira (u najvećem postotku 44%) i čl. 13. istog zakona – *Tuča i svađa na javnom mjestu*. Prosječna kazna za navedene prekršaje je bila 1.800 kn, najviše zbog Zakona o suzbijanju diskriminacije jer je tu okvir bio 5.000 – 30.000 kn, a i tu su kazne ublažene, ispod zakonskog minimuma. Ni na prekršajnim sudovima mržnja nije uzeta kao otegotna okolnost, iako su motivi i diskriminacija vidljivi iz činjeničnog supstrata. Problemi su: ne prepoznavanje diskriminatornih motiva, procesuiranje kao prekršaj, umjesto kaznenog djela, kao i upućivanje žrtve da u posebnom građanskom postupku potražuju naknadu štete, primjena *ne bis in idem* načela. Preporuka je da se i u prekršajne zakone uvede analogna odredba čl. 87. st. 21. te se jasno naglasi da kada mržnja nije kvalifikatorna okolnost/obilježje kaznenog/prekršajnog djela da se tretira kao otegotna okolnost.

Za govor mržnje, u provedenom istraživanju sporno je bilo tumačenje „drugih osobina“ po kojima se govor protiv političara kvalificirao po čl. 325., što je pogrešno jer postoje drugi mehanizmi zaštite. Ujedno upozorava da se zadnjim prijedlogom izmjena Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira postrožuju sankcije, a nije se pristupilo definiranju sadržaja čl. 5., koji je sada vrlo neodređen i širi od govora mržnje.

Tatjana Vlašić, zamjenica pučke pravobraniteljice je izjavila da Ured pučke pravobraniteljice sustavno prati zločin i govor mržnje te u svojim izvještajima daju preporuke te da je važno spomenuti institut individualne procjene potreba žrtava koju primarno provode policijski službenici, državni odvjetnici i suci, pri čemu nedovoljno uključuju OCD-e, Odjele za podršku žrtvama i svjedocima pa ni same žrtve u smislu što im treba da bi se osjećali sigurno. U vezi s raspoznavanjem govora mržnje i slobode izražavanja preporučuju provedbu međusektorskih edukacija, što se pokazalo najboljim kroz njihovu praksu. Ujedno, shodno predstavljenim predmetima pred ESLJP u mjeri izvršenja, razvidno je da se u nove akcijske planove trebaju uvrstiti mjere za zaštitu LGBTIQ osoba.

Jure Martinović, Ministarstvo pravosuđa i uprave, je ustvrdio da Hrvatska ima dobar zakonodavni okvir, ali da treba artikulirati adekvatnu i učinkovitu reakciju na pojavu zločina iz mržnje i govora mržnje. Odgoj, obrazovanje i edukacije su presudni. Smatra da su edukacije najpotrebnije policiji jer oni otkrivaju kaznena i prekršajna djela, koja moraju biti precizno određena radi pravne sigurnosti građana, kao i postupanja tijela progona. Ministarstvo pravosuđa i uprave kroz radne skupine radi na razvoju senzibiliteta službenika, osobito kod represivnog odgovora policije, državnog odvjetništva i sudova.

Potpredsjednica Vlade RH i predsjednica Savjeta je istaknula kako podatak o prosječnoj dobi počinitelja, 21 godinu, nalaže snažnije uključivanje svih u društvu, rad na edukacijama, poticanju prijavljivanja ovih kaznenih i prekršajnih djela.

Predlaže donošenje zaključka:

Pozivaju se sva državna tijela, da osmisle i provode mjere i aktivnosti usmjerene ka suzbijanju zločina iz mržnje i govora mržnje, posebice one mjere vezane uz edukaciju i osnaživanje kapaciteta svih dionika u sustavu suzbijanja govora mržnje i zločina iz mržnje te na međusektorsku suradnju putem Radne skupine za praćenje zločina iz mržnje.

Predloženi zaključak je jednoglasno usvojen.

4. Razno

Potpredsjednica Vlade i predsjednica Savjeta pozvala je prisutne da se jave s temama pod ovom točkom dnevnog reda.

Ivan Novosel je pozdravio kandidaturu Republike Hrvatske u Vijeću za ljudska prava u grupi istočno europskih skupina država, jer KLJP snažno podržava međunarodne aktivnosti Hrvatske u području zaštite ljudskih prava te poziva na nastavak dobre prakse uključivanja OCD u postupak kandidature i izradu preporuka. Uputio je pitanje predstavnicima MVEP vezano za kandidaturu Hrvatske za članstvo u Vijeću za ljudska prava u mandatu za 2032.-34., te predstavnicima Ureda za udruge u vezi procesa izrade Nacionalnog plana za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva do 2027.

Vesna Vuković, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, je izvijestila prisutne da su 2020. godine predali zadnje Izvješće univerzalnog periodičnog pregleda, na koji su primili 224 preporuke te se planira izrada među-izvješća univerzalnog periodičnog pregleda (UPR). Trenutno se preporuke razvrstavaju, a potom će biti sazvana resorna ministarstva kako bi se dogovorili o postupanju po pojedinim preporukama. Ove godine, kao što je to bilo i 2019., Ministarstvo vanjskih i europskih poslova planira organizirati okrugli stol na kojem bi se o preporukama razgovaralo s predstavnicima OCD-a i drugim dionicima. Informacije o napretku u izvještavanju izložit će se i članovima/icama Savjeta za ljudska prava.

U vezi kandidature Hrvatske za članstvo u Vijeću za ljudska prava u mandatu za 2032.-34., koja je istaknuta prije nekoliko godina, iako se radi o ne tako skorom razdoblju, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova je već započelo aktivnosti razmjena s drugim državama, kako bi se na vrijeme osigurala podrška.

Darija Marić, Ured za udruge, pojasnila je da je Nacionalni plan za stvaranje poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva do 2027. u izradi. Trenutno Ured za udruge održava sastanke s potencijalnim nositeljima i sunositeljima pojedinih mjera i aktivnosti Nacionalnog plana, kako bi zajednički došli do završnih nacрта. Smatra da će se do kraja travnja svi nositelji i sunositelji aktivnosti usuglasiti oko završnih nacрта aktivnosti i mjera, kako bi u svibnju imali završne formulacije koje bi poslali na daljnju komunikaciju, službena očitovanja, još jedan krug konzultacija s OCD-ima te članovima/icama Radne skupina.

Potpredsjednica Vlade i predsjednica Savjeta je dodala da će se i ovaj Nacionalni plan donijeti, kao što su Nacionalni plan za ravnopravnost spolova i Nacionalni plan zaštite i promicanje ljudskih prava i suzbijanje diskriminacije.

Sjednica je završila u 12:06 sati.

KLASA: 004-01/23-05/01
URBROJ: 50450-23-01

Zagreb, 28. travnja 2023.

Zapisnik sastavila:
Milena Čalić-Jelić
savjetnica u Vladi i Vladinom uredu

**POTPREDSJEDNICA VLADE REPUBLIKE
HRVATSKE I PREDsjednica SAVJETA
ZA LJUDSKA PRAVA**

Anja Šimpraga